

ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ KULLANICILARININ ELEKTRONİK VE BASILI KAYNAK TERCİHLERİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA**A STUDY ON ELECTRONIC AND PRINTED SOURCE PREFERENCES OF UNIVERSITY LIBRARY USERS****Raşit SÜZER*****ÖZ**

Sanayi devriminden sonra bilim ve teknolojik gelişmelerin hız kazanması ile elektronik kaynaklar hayatımıza girmiş ve öğrencilerin, akademisyenlerin ve araştırmacıların bilgiyi arama, erişim, kaydetme, işleme, kullanma ve paylaşma etkinliklerini büyük oranda değiştirmiştir. Bununla beraber basılı kaynaklar da kişiler, kurumlar ve yayınevleri tarafından yayınlanmaya ve kullanıcılar tarafından da kullanılmaya devam etmiştir. Elektronik ve basılı kaynakların kullanım şekli ve oranı birçok değişkenden etkilenebilmektedir. Bu değişkenleri sıralarsak; yayının türü, yayının kullanılma amacı, kullanıcının yaşı, alanı, alışkanlığı ve yatkınlığı gibi birçok değişkenden etkilenmektedir. Kütüphaneler artan elektronik ve basılı kaynakları kontrol edebilmek, bütçelerini yeterli bir şekilde düzenlemek, nitelikli derme oluşturmak, kaynaklarının kullanıcılar tarafından daha verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla elektronik ve basılı kaynakların seçimini birtakım unsurları göz önüne alarak karar vermektedir. Bu çalışmanın amacı üniversite kütüphanelerinin derme geliştirme sürecinde sağlanacak kaynakları belirlemesi için üniversite kütüphanesi kullanıcılarının basılı ve elektronik bilgi kaynağı tercihlerinin incelenmesi ve basılı ve elektronik kaynak tercihlerine ilişkin değişkenlerin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan anket, evren olarak seçilen Karabük Üniversitesi'nde uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 25 programı ile analiz edilmiştir. Elektronik ve basılı kaynak tercihleri ve bu tercihleri etkileyen nedenler; katılımcıların demografik özelliklerine (yaş, alan, görev ve cinsiyet), yayını türüne, yayının kullanım amacına, kaynağın ulaşılabilirliğine, kaynağın kullanım yatkınlığı gibi nedenlere bağlı olarak farklılaştığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Elektronik kaynak, E-Kitap, Basılı kaynak, Üniversite kütüphaneleri, Okuma formatı tercihleri

ABSTRACT

After the industrial revolution, electronic resources entered our lives with the acceleration of science and technological developments. They significantly changed the information searching, accessing, recording, processing, using and sharing information activities of students, academicians and researchers. In addition, it continued to be published by individuals, institutions and publishing houses in printed sources and used by users. The way and rate of use of electronic and printed resources can be affected by many variables. If we list them, the type of publication is affected by many variables such as the purpose of the publication and user age, field, habit, and predisposition. Libraries should decide on the selection of electronic and printed resources, taking into account some factors, to control the increasingly electronic and printed resources, organize their budgets adequately, create qualified collections, and ensure that their resources are used

Article Info**Araştırma Makalesi**

Geliş Tarihi: 26/05/2023

Kabul Tarihi: 22/08/2023

Atf

Süzer, R. (2023). Üniversite Kütüphanesi Kullanıcılarının Elektronik Ve Basılı Kaynak Tercihlerine İlişkin Bir Araştırma, *Anasay* 25, 181-204.

Research Article

Received: 26/05/2023

Accepted: 22/08/2023

* Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Ankara, suzer.3719@gmail.com, **ORCID** <https://orcid.org/0000-0003-2905-3467>

more efficiently by users. This study aims to examine the printed and electronic information source preferences of university library users to determine the resources to be provided in the collection development process of university libraries and to determine the variables related to their printed and electronic resource preferences. The questionnaire created for this purpose was applied in Karabük University, chosen as the universe. The obtained data were analyzed with SPSS 25 program. Electronic and printed resource preferences and the reasons affecting these preferences; It was observed that the participants differed due to the demographic characteristics (age, field, task, and gender), the type of publication, the purpose of use of the publication, the accessibility of the source, and the tendency to use the source.

Keywords: *Electronic Resource, E-Book, Printed Source, University Libraries, Reading format preferences.*

Cite this article as:

Süzer, R. (2023). A study on electronic and printed source preferences of university library users, *Anasay* 25, 181-204.

Giriş

Teknolojik gelişmelerin hız kazanması ile sanayi alanında oluşan baş döndürücü gelişmeler bilgiye elde etmeyi ve kullanmayı önemli hale getirmiştir. Sanayi devrimi ile gelişme kaydeden toplumlar bilgiye sahip olan, onu doğru şekilde kullanan ve yeni bilgi üreten toplumlar olmuşturlardır.

Bilgi iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerle birlikte ortaya çıkan yeni araçlar (internet, cep telefonu, elektronik kitap) bilgiye erişim hızı ve yöntemini önemli ölçüde değiştirmiş ve geliştirmiştir. Bu gelişmeler klasik kütüphane hizmetlerini sorgular hale getirmiştir. Bilgi iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler bu teknolojilerin yoğun kullanıldığı üniversite kütüphanelerini etkilemiştir. Bu etkileşimin temelinde de üniversite kütüphanelerinin güncel ve bilimsel bilgiyi denetim altına almak ve yeni bilgi üreten araştırmacı ve akademisyenlerine hizmete sunmak amacı yatmaktadır.

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler basılı yayınların yanında elektronik yayın kavramını da ortaya çıkarmıştır. Elektronik yayıncılıktaki gelişmelerle beraber e-bilgi kaynakları kütüphanelerin derme geliştirme ve hizmete sunma politikalarını da önemli ölçüde değiştirmiştir. Kütüphane hizmetlerindeki bu gelişmeler kullanıcıların basılı kaynak kullanım tercihlerini de önemli ölçüde etkilemiştir.

“Bilgi ve bilgi kaynaklarının sayısındaki hızlı artış ve kullanıcı ihtiyaçlarının değişmesi sonucunda, teknolojinin olanaklarından yararlanmak kütüphaneler için kaçınılmaz hale geldi. Bilginin büyük bir hızla artması ve yaygınlaşması, bilgiyi toplayan kütüphanelerinde giderek biçim ve içerik değiştirmesine, amaçlarının değişik yönlerde gelişmesine neden oldu. İşte bu gelişmelere paralel olarak kütüphaneler, 1960’lardan itibaren bilgisayar kullanmaya başladılar. Bu sayede işlevlerini daha etkin ve verimli olarak gerçekleştirme olanağına kavuştular. Bilgisayara dayalı kütüphane sisteminin amacı aslında, yerini aldığı ya da alacağı geleneksel kütüphane sisteminin amacıyla aynıdır (Kakırman, 2001, s.172)”.

Güncel gelişme ve teknolojileri daha yakından takip etmek durumunda olan üniversite kütüphaneleri derme geliştirme politikalarını kullanıcılarının istek ve eğilimlerine göre şekillendirmek durumundadırlar. Kullanıcıların bilgi kaynağı kullanımı eğilim ve tercihleri farklı değişkenlere bağlı olarak şekillenmektedir. Yayın türü ve kullanım kolaylığı, kullanıcının yaş ve teknolojiye olan ilgisi ve alışkanlıkları bu tercihleri etkilemektedir. Yayın türü ve sayılarındaki hızlı artış ve kullanıcılarının davranışları kütüphanelerin bilgi kaynaklarının seçimi, sağlanması ve denetiminin gerçekleştirilmesi politikalarını yeniden gözden geçirmelerini veya yeniden oluşturmalarını zorunlu hale getirmektedir. Bu amaçla çalışmada üniversite kütüphanesi kullanıcılarının basılı ve elektronik kaynak tercihleri ve bu tercihlere ilişkin nedenler üzerinde durulmuştur.

Araştırma Deseni

Araştırma, üniversite kütüphanesi kullanıcılarının elektronik ve basılı kaynak tercihlerine ve buna bağlı değişkenlere odaklanmış olup 6 bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında sonra kullanıcıların bilgi kaynağı kullanım eğilimlerine ilişkin literatür incelemesi verilmiştir. Sonrasında araştırmanın yöntemi, araştırmaya dair bulgular, değerlendirme ve tartışma bölümü ve son olarak da sonuç ve öneri bölümleri yer almıştır.

Amaç ve Hipotez

Üniversitelerin dünyadaki bilimsel çalışmaları ve yenilikleri yakından izleyebilmesi, onun bir organı olan kütüphanesi aracılığı ile gerçekleşmektedir. Üniversite kütüphanesi hizmet verdiği üniversite personeli ve öğrencilerinin bilgi kaynağı ihtiyacını karşılamalıdır. Araştırmada üniversite kütüphanelerindeki elektronik ve basılı kaynak gereksinimlerinin daha verimli ve ihtiyaca yönelik olarak karşılanabilmesi için araştırma soruları şu şekilde hazırlanmıştır:

•Üniversite kütüphanesi kullanıcıları (akademik, idari personel, öğrenci) demografik (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi vs.) durumuna göre genel olarak basılı yayınları mı yoksa elektronik yayınları mı tercih ediyor?

•Üniversite kütüphanesi kullanıcıları (akademik, idari personel, öğrenci) hangi tür yayınlarda basılı hangi tür yayınlarda elektronik kaynakları tercih ediyor?

•Kullanıcıların demografik (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi vs.) durumuna göre basılı yayın ve elektronik yayın tercihleri değişiyor mu?

Belirlenen araştırma soruları çerçevesinde araştırmamızın ana hipotezi; “Üniversite kütüphanesi kullanıcıları basılı ve elektronik kaynak tercihleri kullanıcı demografik özelliklerine göre değişmektedir” olarak belirlenmiştir. Belirlenen hipotez çerçevesinde ankette katılımcıların demografik özellikleri (alan, görev, yaş, cinsiyet) istenmiş ve basılı ve elektronik kaynak tercihlerini ilişkin sorular sorulmuştur.

Konunun Önemi

Kütüphaneler artan elektronik ve basılı kaynakları kontrol edebilmek, bütçelerini yeterli bir şekilde düzenlemek, dermenin niteliğini sağlamak, kaynaklarının kullanıcılar tarafından daha verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla elektronik ve basılı kaynakların seçimini birtakım unsurları göz önüne alarak karar vermelidir. Bu amaçla çalışmada üniversite kütüphanesi kullanıcılarının basılı ve elektronik kaynak tercihleri ve bu tercihlere ilişkin nedenler üzerinde durulmuştur. Üniversite kütüphanelerinin derme geliştirme sürecinde sağlanacak kaynakları belirlemek için üniversite kütüphanesi kullanıcılarının basılı ve elektronik bilgi kaynağı tercihlerinin incelenmesi ve basılı ve elektronik kaynak tercihlerine tercihlere ilişkin değişkenlerin belirlenmesi olarak ortaya konmuştur.

BİLGİ KAYNAĞI KULLANIM EĞİLİMLERİ

Antik Çağ'da ve Orta Çağ'da çeşitli malzemeler üzerine yazı yazıldığı bilinmektedir. Bunları sıralarsak: Ağaç kabukları, levhalar, vazo parçaları, taşlar, kil tablet, topraktan yapılmış kaplar, çeşitli madenler, keten bezi, fildişi, kemik, bitki kabukları, papirüs ve parşömen ve kağıt (Yıldız, 2014, Bölüm 1-2).

20. yüzyılın sonlarına kadar kâğıt en önemli yazı aracı olarak yerini korumuştur. “İlk olarak M. S. 1. yüzyılda Çinliler tarafından üretilen kâğıtın doğudan batıya geçiş süreci bin yılı bulmuştur. Kâğıdı Akdeniz bölgesine getirenler ise Araplardır. Parşömene göre fiyatının ucuzluğu ve daha fazla üretim olanağının bulunması nedeniyle kâğıt, ülkeye egemen olan Mağribiler yoluyla 11. yüzyılda İspanya'ya, 12. yüzyılda ise Sicilya üzerinden İtalya'ya girerek

14. yüzyıl boyunca tüm Avrupa’da yayılmıştır (Labarre, 1970, aktaran Küçükcan, 2006, s. 158)”. Matbaanın bulunmasıyla birlikte daha da önemli bir araç haline gelen kağıt yayıncılık faaliyetlerinin hız kazanmasında da önemli rol oynamıştır.

20. yüzyılın son çeyreğinde elektronik gelişmelerle birlikte ‘elektronik yayıncılık’ kavramı kütüphanecilik literatürüne girmiştir. “Elektronik yayıncılık, bilginin bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması ile elektronik olarak üretilmesi ve kullanıcıya ulaştırılmasından başka ayrıca, bilginin alınması, işlenmesi, depolanması ve dağıtımı gibi tüm bilgi hizmetlerinde bilgisayar teknolojisinin öngördüğü biçimde kullanılması işlemlerini kapsayan bir bütün olarak düşünülebilir (Keş, 2009, s. 1)”.

Yayıncılıkta başlangıçtan beri birçok gelişmeye tanıklık etmiş olmamıza karşın, internet ve e-ticaretin gelişmesiyle birlikte yayıncılık sektöründeki gelişmeler baş döndürücü bir duruma gelmiştir. E-kitapların önemli bir bilgi kaynağı olarak kullanılması da yayıncılık sektörünü önemli ölçüde etkilemiştir (Rao, 2004, s. 363).

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yeni gelişmeler bilginin iletilmesi ve etkin kullanılmasına daha çok katkı sağlamıştır. Bu gelişmelere paralel olarak dünya nüfusundaki artış ile bilgiye duyulan ihtiyacın artması elektronik bilgi kaynaklarının gelişim ve artmasında da etken olmuştur. Bilgi artık basılı ortamdan çok elektronik ortamda üretilir ve kaydedilir olmuştur (Atılğan, 2006, s. 2).

Bilgisayar teknolojilerinin gelişmesi, bilgi kaynağı içeren veri tabanlarının ve akademik bilgi sistemlerinin yeniden şekillenmesini etkilemiştir (Saxena, 2009, s. 671). Basılı yayından elektronik yayına geçiş, e- yayımların hızla artması yanında bilgi erişim ve kullanımı konusunda da yeni araçların geliştirilmesini sağlamıştır (Tsakonas ve Papatheodorou, 2006, s. 400).

Elektronik bilgi kaynaklarının 1990’lı yılların sonunda kullanılmaya başladığında bilgi teknolojisi ile yakından ilgilenen uzmanlar elektronik kitapların basılı kitapların yerini alacağını ileri sürmüşlerdi. E-kitap konusundaki önemli gelişmelere, kağıtsız toplum konusunda ileri sürülen birçok görüşe rağmen kağıt ortamında üretilen bilgi kaynakları özellikle medya ve edebi türlerde çok kullanılan ve kolay vazgeçilmeyecek bir gerçeklik olarak devam etmektedir (Gregory, 2008, s. 266).

Lancaster (1995, s. 518-519), elektronik yayının gelişimini 4 evrede incelemiştir; 1-) Geleneksel kağıt üzerine baskı yayımları oluşturmak için bilgisayar kullanımı. Bu gelişme 1960’ların başlarına kadar izlenebilir (örneğin, National Library of Medicine’de Index Medicus üretimi). 2-) Metnin elektronik biçimde dağıtımı; elektronik sürüm, basılı sürümün tam karşılığıdır ve basılı sürümü oluşturmak için kullanılmış olabilir. İkincil yayımlar için (indeksleme ve özetleme hizmetleri), elektronik dağıtım 1960’ların başlarında başladı. İlk dergiler için gelişme bir süre sonra gerçekleşti. Günümüzde, yine kâğıda basılmış olarak satılan dergilerin metin ve / veya grafiklerine elektronik olarak erişilebilir hale getiren projelerde önemli bir faaliyet ve ilgi vardır. Bu türden başlıca projeler (elektronik versiyona çevrimiçi olarak, CD-ROM olarak veya bu modların bir kombinasyonu olarak erişilebilir olması) dahası, önemli sayıda derginin tam metni artık DIALOG gibi satıcılar tarafından çevrimiçi olarak erişilebilir hale getirilmektedir. 3-) Yalnızca elektronik biçimde dağıtım, ancak yayının elektronik olarak görüntülenen kağıt üzerine basılı olmaktan biraz daha fazlasıdır. Bununla birlikte, arama, veri işleme ve uyarı (profil eşleştirme yoluyla) yetenekleri dahil olmak üzere çeşitli özelliklerine eklenmiştir. 4-) Elektroniğin gerçek yeteneklerinden yararlanan tamamen yeni yayımların nesli (örneğin, hiper metin ve hiper ortam, elektronik analog modeller, hareket, ses). Gelişimin bu aşaması aslında alt bölümlere ayrılabilir: (a) mevcut metin ve grafiklerin yenilikçi yollarla sunulması (b) tam elektronik yeteneklerden yararlanmak için başlangıçta tasarlanmış yayımların üretimi.

Kütüphanecilerin kullanıcılar tarafından ihtiyaç duyulan tüm bilgileri basılı formatta edinmeleri ve kullanıcılarına sunmaları günümüzde giderek daha zor hale gelmiştir. Bunun yanı sıra elektronik bilgi ürünleri, kaynakları ve hizmetleri hızla artan bir oranda ortaya çıkmaktadır.

Kullanıcılar bunları çekici bulunmakta ve mümkün olduğunda elektronik kaynakları basılı kaynaklardan daha fazla kullanmaktadır. Sonuç olarak, kullanıcılarının taleplerine yanıt olarak ve basılı yayınların yarattığı sorunlardan bunalan kütüphaneciler, elektronik kaynakları giderek daha fazla erişilebilir hale getirmektedirler. Açıktır ki, kütüphaneler hem basılı hem de elektronik formatta da bilgi sağlamak için çok uzun süre dayanamazlar (Malinconico ve Warth, 1996, s. 134).

Çelik'e (1986, s. 4-5) göre, enformasyon teknolojisinin etkilediği alanlardan birisi de basım ve yayın alanındaki faaliyetler olmuştur. Özellikle Batılı ülkelerde, elektronik yayıncılık üzerinde durulmakta, basım malzemesi olarak kâğıdın gerekliliği ve geleceği tartışılarak «kâğıda dayalı basım dünyası varlığını koruyabilecek mi?» gibi sorular gündeme gelmektedir. Teknolojik gelişmelerin basımcılığı nasıl etkileyeceği konusundaki görüşleri iki gruba ayırmak mümkündür: Bir görüşe göre, kâğıt önümüzdeki yüzyılda yerini elektronik ürünlere ve araçlara bırakacaktır. Diğer görüşe göre ise, kâğıt elektronik ürünlerle ve araçlarla birlikte varlığını sürdürecektir.

Elektronik kaynakların ve dijital kütüphanelerin gelişimi ve yaygınlaşması, basılı kaynakların ve geleneksel kütüphanelerin kullanımı üzerinde bir takım önemli etkiye sahiptir. Elektronik kaynakların ve dijital kütüphanelerin gelişimi ve yaygınlaşması, öğrencilerin ve akademisyenlerin basılı kaynakları ve geleneksel kütüphaneleri kullanma şeklini etkilemiş ve değiştirmiştir. Lisans öğrencileri, lisansüstü öğrencileri ve akademisyenler, basılı ve elektronik kaynak seçiminde farklı algı ve tercihlere sahiptir (Liu, 2006, s. 583-584).

Günümüzde elektronik yayınların giderek artması ile öğrencilerin, akademisyenlerin ve araştırmacıların bilgiyi arama, erişim, kaydetme, işleme, kullanma ve etkinliklerini büyük ölçüde değiştirmiştir. Artık kullanıcılar, çoğu bilgi kaynağını ve kütüphane materyalini kütüphanelere uğramadan ağlar üzerinden araştırma ve kütüphanelerden yararlanma etkinliklerini gerçekleştirebilmektedir. Üniversite kütüphanesi kullanıcılarının basılı ve elektronik kaynak tercihleri farklı davranışlara sahiptir. Bu davranış biçimi kullanıcının kaynağın kullanılma amacı, kaynağın ulaşılabilir olması, türü, kullanım kolaylığı, kaynaktan yararlanma şekli; kullanıcıların basılı veya elektronik kaynak kullanımına olan yatkınlıkları, yaşı ve alanı gibi değişkenlerden büyük oranda etkilenebilmektedir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar daha çok yayın türlerine göre elektronik ve basılı kaynakların kullanım oranları, yayınların kullanım amaçları ve kullanılan alanlara göre değişiklik göstermiştir.

Literatür İncelemesi

Elektronik bilgi kaynağı kullanım tercihleri konusunda literatürde oldukça fazla çalışma yer almaktadır. Bunlardan bazılarını yer verecek olursak ele alacağımız ilk çalışma 2007 yılında Walton tarafından yapılmıştır. Walton (2007, s. 92-93), e-kitaplarla ilgili yapılan çalışmaları 1990'ların sonu ve 2000'lerin başı, 2000'lerin ortası olarak ayırmaktadır. E-kitap kullanımının yaygınlaşmadığı ve elektronik kitapların nadir kullandığı yıllara denk gelen ilk gruptaki çalışmalar, e-kitapların eğitsel yönü ve teknolojik konular üzerine yoğunlaşmıştır. Bu dönem araştırmalarının sonuçları, e-kitapların yüksek öğrenim öğrencileri tarafından kabul edilmediği ve araştırmaların teknoloji sorunlarının kabul eksikliğinde en önemli faktör olduğu sonucuna varılmıştır. İkinci gruptaki çalışmalarda, e-kitapların en çok hangi amaçlarla kullanıldığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, öğrencilerin e-kitapları kullandıkları, ancak mutlaka okuma amacıyla kullanmadıkları şeklindedir. Öğrenciler e-kitap koleksiyonlarını okumaktan çok araştırma yapmak için bir araç olarak kullanıyorlardı. Öğrenciler bir e-kitap koleksiyonunu araştırır, "ilgili" cümleleri tarar, metnin bir bölümünü seçer, istenen bir kısmı keser ve alınan içeriği başka bir uygulamaya yapıştırır. Üçüncü grup ise e-kitaplarla ilgili birçok araştırmanın yapıldığı dönem olarak nitelendirilebilir. İnternet ve bilgisayar teknolojinin geçmişe kıyasla daha fazla gelişmiş ve yaygınlaşmış olduğu yıllara denk gelen bu dönem, elektronik kitapları gerek teknik gerekse eğitsel anlamda inceleme altına alan yüzlerce çalışmayı kapsamaktadır.

Dilevko ve Gottlieb (2002, s. 386-387), Toronto Üniversitesindeki lisans düzeyinde öğrenim gören kütüphane kullanıcılarına internet üzerinden bir anket düzenlenmiştir. Ankete

katılan öğrenciler ödev vb. çalışmalarında basılı kaynakları daha çok kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunun temel nedeni olarak da basılı kaynakları daha güvenilir bulduklarını, basılı kaynakların daha kalıcı ve erişilebilir olduklarını ve konuların derinlemesine ele alındığını belirtmişlerdir.

Anuradha ve Usha (2006, s. 55), bilim ve teknoloji öğrencilerine e-kitaplara ilişkin yayın türü tercihlerinin araştırılmasına yönelik yaptıkları ankette oransal olarak referans çalışmalarının (%83,33) elektronik kitap formatında en fazla tercih edildiğini, devamında ise teknik kitaplar (%80), eğlence kitapları (kurgu vb.) (41,67), haritalar/seyahat rehberleri (%35), ticaret dergisi/ürün rehberleri (33,33) elektronik kitap türlerinin tercih edildiği ile ilgili sonucuna ulaştı.

Rowlands vd. (2007, s. 499), yayın türlerine göre elektronik kitapların kullanımı ile ilgili yapılan ankette ders kitaplarının (%59,9) en popüler yayın türü olduğunu, ardından ise referans kitaplarının (%52,4) ve araştırma monograflarının (%46) olduğunu gösterdi. Aynı çalışmada kullanılan elektronik kitap türlerinin öğrenim durumuna göre tercih oranları hakkında şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Hernon vd. (2007, s. 5-6), Edebiyat, Hemşirelik ve Ekonomi bölümü lisans düzeyinde mezun olan öğrencilerin elektronik kitap kullanımı ile ilgili yaptığı çalışmada:

Tablo 1. Akademik Duruma Göre Tercih Edilen E-Kitap Türleri

E-Kitap Türleri	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Akademik Personel
	%	%	%	%
Kurgu	30,3	24,8	24,4	23,6
İş veya çalışmayla ilgili popüler olmayan kurgu	17,8	12,4	15,6	14,2
İş ya da çalışmak ile ilgisi olmayan popüler olmayan kurgu	39,8	28,7	20,0	20,3
Ders Kitapları	57,6	63,6	68,1	55,4
Araştırma monografları	32,2	46,5	60,0	59,5
Referans çalışmaları	53,8	49,6	54,1	56,1

Kaynak: (Rowlands vd., 2007, s. 499).

Edebiyat Bölümü öğrencileri;

- Antolojiler,
- Edebi eserlerin yorumlanmasında kılavuzlar ve rehberler,
- Monograflar / orijinal eserler (örneğin, nesir, drama ve şiir),
- Referans kaynaklar (örneğin, edebi sözlükler, bibliyografiler, eş anlamlılar ve stil el kitapları),
- İkincil kaynaklar (orijinal eser, deneme ve biyografi eleştirileri),
- Ders kitapları

Hemşirelik bölümü öğrencileri;

- Antolojiler
- Kılavuzlar (bakım kılavuzları ve etik)
- Monograflar
- Referans kaynaklar (örneğin, ilaç el kitapları ve tıbbi sözlükler)
- Ders kitapları

Ekonomi bölümü öğrencileri;

- Antolojiler
- Monograflar
- Referans kaynakları

tarafından başlıca kullanılan e-kitaplar olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan bu çalışmada antolojilerin, monografların ve referans kaynaklarının üç alan için e-kitap formatında tercih edilen yayın türleri olduğu görülmektedir.

Öngöz (2013, s. 42-46) çalışmasında, Türkiye’de 30 üniversiteden farklı alanlarda 412 öğretim görevlisi üzerinde yaptığı anketten elde ettiği bulgularda; öğretim elemanlarının %69,7’sinin basılı kitap okumayı tercih ederken, sadece %7,3’ünün elektronik formatları tercih ettiklerini, ankete katılanların %23,1’inin basılı veya elektronik formatta kitap bulunmasının okuma tercihlerini etkilemeyeceğini ifade ettiklerini; elektronik kitapların kullanımının bilim dallarına göre dağılım oranlarının Temel Bilimler fakültelerinde (%84,1), Mühendislik / Mimarlık (%83,5) ve Sosyal Bilimler (%74,3) olduğunu, iş unvanına göre, en büyük elektronik kitap okuyucu grubunun (%78,9) araştırma görevlisi doktorlardan oluştuğunu ve bunu takiben araştırma görevlilerinin (%78,2) geldiğini belirlemiştir. Öngöz’ün yaptığı bu çalışmada katılımcıların yaklaşık yarısının (%49,0) hem elektronik hem de basılı olarak kitap okumayı tercih ettiği görülmüştür. İkinci tercih bir monitörde okumak iken (%33,0), öğretim elemanlarının %16,7’sinin elektronik kitapların basılı versiyonlarını okumak istediği belirlenmiştir. Yine yüksek oranda öğretim üyesi grubunun (%76,5) birincil olarak araştırma için elektronik kitap kullandığı belirlenmiş olup %19,2’sinin ise öğretim amaçlı elektronik kitap kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğretim elemanlarının %61,9’unun elektronik kitapların kullanımını kolay veya çok kolay olduğunu, %27,4’ünün elektronik kitap okumayı zor olduğunu belirtmişlerdir. Son olarak yapılan bu çalışmada öğretim elemanlarının %89,8’inin üniversite kütüphanelerinde elektronik kitap sayısını artırması hususunda "kesinlikle evet" veya "muhtemelen evet" olarak yanıt verdiği görülmüştür.

Ülkemizde bu konuda yapılan farklı bir çalışmada ise Cumaoğlu vd. (2013, s. 128-129), 222 üniversite öğrencisine uyguladıkları anketten elde ettikleri veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Fakülteleere Göre E-kitap Okuma Alışkanlıkları

	Eğitim Fakültesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Fen Edebiyat Fakültesi	Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi	Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesi	Toplam
	%	%	%	%	%	%
E-kitap okurum	61,8	69,6	52,2	70,83	60,0	62,4

ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ KULLANICILARININ ELEKTRONİK VE BASILI KAYNAK TERCİHLERİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

E-kitap okumam	38,2	30,4	47,8	29,17	40,0	37,6
Toplam (N)	76	30	23	72	20	N=221

Kaynak: (Cumaoğlu vd., 2013, s. 128-129).

Çalışmada e-kitabın okunma amaçları ile ilgili sorulan soruya verilen cevaplar aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Buna göre;

Tablo 3. Fakülteleere Göre E-kitap Okuma Alışkanlıkları

	Eğitim Fakültesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Fen Edebiyat Fakültesi	Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi	Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesi	Toplam
	%	%	%	%	%	%
Çalışmak için ders materyali	74,5	75,0	66,7	74,5	83,3	74,6
Araştırma	89,4	93,8	83,3	70,6	75,0	81,2
Hikaye/roman /şiir kitabı okumak için	42,6	43,8	41,7	29,4	16,7	35,3
Toplam (N)	47	16	12	51	12	N=138

Kaynak: (Cumaoğlu vd., 2013, s. 128-129).

Rod-Welch vd. (2018, s. 294-295), yaptıkları çalışma ders kitaplarının elektronik kitap formatında en fazla tercih edilen elektronik kitap türü olduğunu, boş zaman okuması ile ilgili kitap türlerinin de kağıt/basılı format da en fazla tercih edildiğini gösterdi.

Çelik (2015, s. 281), lise öğrencilerinin elektronik kitap okumaya karşı tutumlarını incelemek adlı çalışmasında katılımcıların elektronik kitap okuma tutum düzeyi orta düzey katılıyorum ile pek katılmıyorum arasında kalmıştır.

Zabukovec ve Vilar (2016, s. 430-433), yaptıkları çalışmada, Sloven üniversite öğrencilerinin basılı ve elektronik yayın tercihleri ile ilgili bir anket uygulamıştır. Çalışmada;

•Öğrenciler, akademik metinleri okumak zorunda kaldıklarında basılı materyalleri tercih ettiklerini

•Öğrencilerin çoğu çalışma amacıyla kullandıkları kaynaklarda elektronik ders kitaplarını tercih etmediklerini

•Öğrenciler baskı malzemesini elektronik hale getirmeye istekli olmadığını ama elektronik malzemeyi yazdırmaya istekli olduğunu

•Öğrenciler basılı akademik okumaların materyalleri hatırlamak ve onlara odaklanmak anlamında daha etkili olduğuna ve basıldıklarında materyalleri tekrar incelemeye daha istekli oldukları ortaya konmuştur.

Mangen vd. (2013, s. 61), basılı ve elektronik formatların 72 Norveçli onuncu sınıf öğrencisi üzerindeki okuduğunu anlama etkisine ilişkin bir çalışma yürütmüştür. İki farklı okuldan gelen öğrenciler ilk önce okuma becerilerinde mevcut farklılıkları belirlemek için ön testlere tabi tutulmuştur. Daha sonra öğrencilerin iki rastgele gruba ayrılmıştır; bunlardan birine yazılı olarak (1400-2000 kelime), diğerine elektronik olarak PDF formatında bir kitapçık verilmiştir. Elde edilen ana bulgular neticesinde baskıda metin okuyan öğrencilerin, okuduğunu anlama testinde dijital olarak okuyan öğrencilere göre daha iyi puan aldıklarını ortaya konulmuştur. Bireyler daha uzun metinler için ve konsantre olmak istediklerinde basılı kaynağı tercih edebilirken, anlık bilgi aramak için telefonlarını kullanmayı tercih edebilirler (Loh ve Sun, 2018, s. 664).

Mizrachi (2015, s. 305), tarafında yapılan bir çalışma da anket sorusuna yanıt veren lisans öğrencilerinin %67,7'si tüm ders materyallerinin basılı formatta olmasını tercih etmekte ve yaklaşık %18'i elektronik olarak okuma tercihinde katılmaktadır.

2015 yılında West Coast Üniversitesinde yapılan bir çalışmada; öğrenciler hala basılı ders kitaplarını elektronik ders kitaplarına tercih etmektedir. Tercih etmelerinin birincil nedeni basılı ders kitaplarının elektronik ders kitaplarından daha kullanışlı olduğuna inanmalarıdır. Elektronik ders kitaplarını tercih eden öğrenciler, gerekli ders materyallerinin her an tek bir yerde bulunabilmesi nedeniyle tercih etmişlerdir (Millar ve Schrier, s. 182-183).

2015 yılında yapılan farklı bir çalışmada ise lisans öğrencilerine elektronik kitap okumadan önce ve okuduktan sonra elektronik ve basılı ders kitabı tercihleri sorulmuştur. E-ders kitabını okumadan önceki tercihleri sorulduğunda, öğrencilerin dörtte birinden daha azı e-ders kitabını tercih ettiğini belirtmiş ve okuduktan sonra bu oran yüzde 50'ye yükselmiştir. Bu çalışma lisans öğrenci grubunun elektronik kitaba karşı önyargılarını ortaya koymuştur (Dobler, s. 486).

2015 yılında Romanya ve Norveç'te öğrencilerin ders okumaları için basılı kaynaklara karşı elektronik kaynak tercihlerine ilişkin çok uluslu bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada her iki ülkeden yanıt verenlerin yaklaşık %75'i, ders okumalarındaki bilgileri en iyi basılı sayfalardan okuduklarında hatırladıklarını kabul etmektedir. Bununla birlikte, yorumların ana kısmı, basılı materyalin fiziksel kullanımının öğrenci için öğrenme sürecini desteklediği ifade edilmiştir (Landay, Repanovici ve Gasinger, s. 459).

2016 yılında Aharony ve Bar-İlan (s. 6) 177 kütüphane ve bilişim bilimi öğrencisini kapsayan bir çalışmada, öğrencilerin akademik okuma tercihlerinde basılı materyalleri elektronik materyallere tercih ettiklerini ve bunun ana nedenin öğrencilerin basılı materyalleri anlama düzeyinin daha yüksek olması olarak belirtildi. Çalışmada elektronik materyalleri anlama ile basılı materyal tercihi arasında da anlamlı bir negatif ilişki bulunmuştur. Dolayısıyla öğrencilerin akademik elektronik materyalleri ne kadar çok kavrarlarsa, elektronik cihazlardan okuma tercihlerinin o kadar arttığını söyleyebiliriz.

2017 yılında yapılan farklı bir çalışmada ise çoğu durumda kullanıcıların bir formatı diğerine tercih etmelerine rağmen, her iki formattaki kitapları kullandıklarını gösterdi. Yine belirli bilim alanları için e-kitap kullanımında gözle görülür bazı farklılıklar olduğunu tespit edildi.

Çalışma ayrıca elektronik kaynakların kullanımını teşvik etmede üst verilerin ne kadar kritik olduğunu vurguladı. Kütüphane kataloğunda e-kitap üst verisi yoksa, e-kitap kullanımı düşük kalmıştır (Yuan, Van Ballegooie, Robertson, s. 28).

Central Üniversitesinde lisans öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada katılımcıların 134'ünün (%57,0) akademik çalışmaları için her zaman basılı kaynak formatını tercih ettiğini, 101'inin (%43) ise akademik çalışmalar için ara sıra elektronik kaynak formatını tercih ettiğini göstermiştir (Yamson, 2018, s. 300).

Odabaş vd. (2018, s. 168), Selçuk Üniversitesinde üniversite öğrencilerinde dijital/elektronik kitap okuma kültürü adlı çalışmasında katılımcıların fiziksel reaksiyon önermeleri içinde göz sağlıklarına uygunluk; elde tutma, taşıma, kullanma konularında ve sayfalarını çevirme /takip etmeyi hususlarında kâğıt metni ve/veya basılı kitabı, dijital metne ve/veya elektronik kitaba daha fazla tercih ettiklerini göstermiştir.

Uplaonkar (2021), araştırmasında yaptığı ankette lisans öğrencilerinin, yüksek lisans öğrencilerine göre basılı kaynakları daha fazla tercih ettiğini; yüksek lisans öğrencilerinin de lisans öğrencilere göre elektronik kaynakları daha fazla tercih ettiklerini gösterdi. Aynı çalışma da basılı kaynakların tercih nedenlerinde; “işaretlemek daha kolay, daha iyi anlama, boş zamanlarında okunabilir, göz yorgunluğu yok” sorularında hem lisans hem de yüksek lisans öğrencileri tarafından basılı kaynak tercih nedenleri arasında yer almıştır.

Elektronik Kaynakların Avantajları ve Dezavantajları

Elektronik kaynakların kütüphaneler, araştırmacılar, eğitimciler, yayınevleri ve okurlar için birtakım avantajlar sağladığı gibi dezavantajlar da yarattığı aşikardır. Elektronik kaynakların kullanımının her geçen gün artmasına rağmen bazı alanlarda basılı kaynaklar önemini ve değerinin korumaktadır.

Bhardwaj ve Sharma (2015, s. 9), elektronik kaynaklar hakkında detaylı bilgi verdikten sonra elektronik kaynakların avantajlarını şu şekilde sıralamıştır;

- Elektronik kaynak kullanıcı dostu bir ara yüz sağlar.
- Kullanıcı bilgilere 7 gün 24 saat erişebilir.
- Elektronik kaynaklara birden fazla kullanıcı eşzamanlı olarak erişim sağlanabilir.
- Elektronik kaynak çok disiplinli bir yaklaşıma sahiptir.
- Elektronik kaynak, gelişmiş arama olanakları ve araçları sağlar.
- Elektronik kaynak sorunlarına çözüm daha kolaydır.
- Elektronik formdaki makale basılı kopya olarak da basılabilir.
- Yayınlama ve dağıtım süreci için daha fazla zamanlama gerekli değildir.
- Elektronik kaynağın güncellenmesi basılı kaynağa göre daha kolaydır.

Rao (2004, s. 365), elektronik kitapların avantajlarını okuyucular ve kütüphaneleri için şu şekilde sıralamıştır;

Son kullanıcı / okuyucu için:

•Kitapların bulunabilirliği/erişim: İnternette bir kitap indirmek, bir kitapçı veya kütüphane ziyaret etmekten daha hızlı ve daha uygundur. Çevrimiçi mağazanın 7/24 hizmet sunması ve kitapların baskısının tükenme olasılığından daha düşüktür

•Metin arama: Metinlerdeki pasajları, anahtar kelimeleri ve tanımları bulmak kolaylaşır.

•Özelleştirme: Ekran parlaklığını, yazı tipi boyutunu ve yazı stilini değiştirme (özellikle görme engelliler için) ve işaretleme, açıklama ve bağlantılar ekleme esnekliği sunar.

•Taşınabilirlik: Potansiyel olarak çok sayıda elektronik kitap aynı anda bellekte veya ağdaki kişisel bir sanal kitaplık üzerinde taşınabilir.

•Multimedya olanakları: Ses, video (ses, müzik, kayıt, grafik, görüntü veya video klipler) ve bir elektronik kitabı entegre bir şekilde geliştirebilen ek harici uygulamalarla birlikte verilen özelliklerin isteğe bağlı olarak genişletilmesi

•Çevre: Üretim ve işletme kaynaklarına rağmen, elektronik kitaplar uzun vadede ağaç ve enerji gibi daha az çevresel kaynak gerektirebilir.

Kütüphane için:

•Satın alınan kitapların anında teslimi

•Büyük basılı kitaplar yerine ayarlanabilir yazı tipleri

•Düşük üretim maliyetleri nedeniyle düşük fiyatlar

•Çevre dostu olması

•Raf alanı tasarrufu sağlar

•Kayıp veya hasarlı başlıklara son verilmesi ve kendi metinlerini oluşturma yeteneği ve

•Mevcut e-kitap başlıklarının kütüphanenin çevrimiçi kataloğuna entegrasyonu, bir kütüphane binasını ziyaret etmek zorunda kalmanın yerini alır.

Wu ve Chen (2011, s. 300), yaptığı çalışma sonucunda e-kitapların avantajlarını ve dezavantajlarını şu şekilde özetlemişlerdir;

Elektronik kitapların avantajları:

•Aranmasının kolay olması;

•Erişimlerinin rahat ve kolay olması;

•Kaydetmesi, çoğaltması ve yazdırılması kolay olması;

•Birçok kullanıcı tarafından aynı anda erişilebilir olmaları;

•Çevre dostu olmaları;

•Bibliyografik yönetim için uygundur.

Elektronik kitapların dezavantajları:

•Ekrandan okurken rahatsızlık vermesi;

•Okumadaki dikkat dağıtıcı şeyler;

•Açıklama eklenemez ve vurgulanamaz olması;

•Okumadan önce yazılım yüklemesinin gerektirmesi.

Pesut ve Zivkovic (2016, s. 401), Zagreb Üniversitesi öğrencilerine kaynakların format tercihleri ile ilgili 24 soruluk bir anket düzenlemiştir. Katılımcıların çoğunun not almak için elektronik kaynağı yazdırdıklarını, ancak aynı sayıda yorumun da elektronik ve basılı formatın bazı öğrenciler için bir faktör olmadığını ve her iki formatı da kullandıklarını göstermiştir. Ankete katılanların önemli bir kısmı da baskı yapmayı tercih ettiklerini çünkü konsantre olmalarının daha kolay olduğunu belirtmiştir. Pesut ve Zivkovic elektronik formatın dezavantajları ve avantajları öğrencilerin yorumlarına göre şu şekilde özetlemiştir;

Elektronik formatın dezavantajları:

•Not almak karmaşıktır;

•Sayfalar arasında geçiş yapmak veya çevirmek kolay değil;

- Ekran nedeniyle göz yorgunluğu;
- Büyük veri dosyaları, bilgisayar işlemci hızı daha yavaşlatır;
- Okuma cihazlarının fiyatı;
- Uygun formatların mevcudiyeti;
- Ders çalışmak için pratik değil;
- Konsantrasyonu bozar;
- Her yerde okumak için uygun değildir.

Elektronik formatın avantajları aşağıdaki gibidir:

- Yabancı dillerdeki yayınlar için yararlı;
- Büyük miktarda okuma materyalini düzenlemek daha kolay;
- Gittiğiniz her yere taşımak daha kolay;
- Materyalin mevcudiyeti;
- Arama işlevi;
- Elektronik formatın fiyatı ile baskı formatının karşılaştırılması;
- Bilginin seçilebilirliği.
- Kopyala / yapıştır işlevi;
- Daha fazla sayıda kopya;
- Yazı tiplerini büyütme olasılığı; ve
- Yüzeysel okuma için pratik.

Elektronik kaynaklar kullanımının her geçen gün artmasına rağmen bazı alanlarda ve kullanımlarda basılı kaynaklar önemini ve değerini korumaktadır. Bilgi kaynakları kullanım eğilimleri üzerine yapılan çalışmalar daha çok elektronik ve basılı kaynakların avantajları, dezavantajları, kullanıcı için sağladığı yararlar, kullanıcının kaynağı kullanırken yaşadığı olumsuzluklar ve yayın türlerine göre basılı ve elektronik kaynak kullanımı üzerinde durulmuştur. Bir sonraki bölümde ülkemizde üniversite kütüphanesi kullanıcılarının elektronik ve basılı kaynak tercihleri ve bu tercihleri etkileyen nedenler üzerinde durulmuştur.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Karabük Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler ile akademik ve idari personeli oluşturmaktadır. Evrenin büyüklüğü 49.770 kişidir. Yapılan çalışmada örneklem belirlenmesinde ise %95 güvenilirlik sınırları dahilinde ve %5'lik bir hata payı ile evrenimizin homojen olmasından (değişkenler arasında farklı gruplar olduğu için) dolayı en düşük örneklem büyüklüğünün 381 kişi olduğu belirlenmiştir (Can, 2018, s.30). Anket 382 kişiye dağıtılmıştır. Bu çalışmada veri toplamak için veri toplama tekniklerinden biri olan anket tekniği uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Analiz Metotları

Çalışmada “betimleme yöntem” ve “anket tekniği” kullanılmıştır. Anket formu üç kısma ayrılmıştır. İlk bölümde araştırmanın amacına yönelik katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için yaş, cinsiyet, görevi ve alanı sorulmuştur. Birinci kısımda ise katılımcıların elektronik ve basılı kaynak tercihlerini etkileyen nedenleri belirlemek için farklı araştırmalardan

faydalanılarak ölçek oluşturulmuş ve 14 adet soru sorulmuştur. Birinci kısımdaki sorular 3'lü likert ölçeği ile hazırlanmıştır. İkinci kısımda ise katılımcıların yayın türlerine göre elektronik ve basılı kaynak tercihlerini işaretlenmeleri istenmiştir. Bu çalışma ve anket için Ankara Üniversitesi Etik Kurulundan 85434274-050.04.04/27268 sayılı ve 04.05.2020 tarihli etik kurul onayı alınmıştır.

“SPSS 25” istatistik programı kullanılarak anket sonuçları değerlendirilmiştir. Ölçeğe güvenilirlik ve geçerlilik testleri yapılmıştır. Çalışmamızda güvenilirlik analizi için “Cronbach Alfa Güvenilirlik testi” ve geçerlilik analizi içinse ‘Faktör Analizi’ yapılmıştır.

Araştırmada örneklemin büyüklüğünün faktör analizi için uygun olup olmadığını ölçmek için Kaiser Mayer Olkin (KMO) ve Bartlett testi yapılmıştır. KMO testi sonucunda KMO değeri ,827 ve Bartlett Testi değeri 1362,643 olarak hesaplanmıştır. Testin df değeri 91 ve Sig. (anlamlılık) değeri ise ,000’ olduğu gözükmektedir.

“KMO katsayısı, veri matrisinin faktör analizi için uygun olup olmadığı ve veri yapısı için uygunluğu hakkında bilgi verir. Faktörleşebilirlik için KMO’nun .60’tan yüksek çıkması beklenir (Büyüköztürk, 2018, s. 136)”.

Faktörlerin varyansa yaptıkları katkının toplam %41,127 olarak tespit edilmiştir. “Çok faktörlü durumlarda, açıklanan varyans oranının % 40 ile % 60 arasında olması halinde yeterli olarak görülmektedir (Çokluk vd., 2016, s. 245)”.

Yapılan faktör analizinden sonra anket soruları 2 (iki) faktör altında toplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğinin test edilmesi için Cronbach Alfa (α) değeri hesaplanmıştır. Ölçek için Cronbach Alfa değerlerine ilişkin veriler aşağıdaki Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Ölçeğin Güvenilirlik Değerleri

Ölçek/Boyut	Madde Sayısı	Güvenilirlik Değeri (α)
Elektronik ve Basılı Kaynak Tercihini Etkileyen Nedenler	14	,612
Basılı Kaynak Tercihini Etkileyen Nedenler	10	,754
Elektronik Kaynak Tercihini Etkileyen Nedenler	4	,632

Cronbach alfa katsayısının yorumlanması için farklı sınıflamalar literatürde yer almaktadır. 0.7 – 0.9 arasında İyi, 0.6 - 0.7 arasında kabul edilebilir olarak yorumlanmaktadır (Kılıç, 2016, s. 47-48).

Anket sorularına verilen cevapların değerlendirilmesinde çapraz tablolama yöntemi ve ki-kare analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan sorular kullanıcıların verdikleri yanıtlara göre ve demografik özelliklerine göre incelenmiştir. Yapılan ki-kare testi sonucunda p anlamlılık değeri bulunmuştur.

“Ki-Kare bağımsızlık testinin esası, sınıflayıcı veya sıralayıcı ölçme düzeyinde ölçülen iki veya daha fazla şıklı iki nitel değişken arasında bağımsızlık olup olmadığının diğer bir değişle ilişki bulunup bulunmadığının incelenmesidir. Bu test yapılırken n hacimli bir örneklemeden elde edilen gözlem sonuçlarının iki nitel değişkene göre düzenlenmesiyle oluşturulan çift yönlü tablodan yararlanılmaktadır (Serper 2014: 472)”.

Testin sonucunda bulunan P değeri eğer ki 0,05'in altında bir değer olursa karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık bulunduğu anlamına gelir. P değerinin çıkan sonuca göre yorumlanma şu şekildedir;

p değeri $0,01 \leq p < 0,05$ aralığında; İstatistiksel anlamlılık,

p değeri $0,001 \leq p < 0,01$ aralığında; Yüksek düzeyde istatistiksel anlamlılık,

p değeri $p < 0,001$ ise; Çok yüksek düzeyde istatistiksel anlamlılık,

p değeri $0,05 \leq p < 0,10$ aralığında; Sınırdan anlamlılık

p değeri $p > 10$ ise; istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır anlamına gelmektedir. (Kul, 2014, s. 12).

BULGULAR, DEĞERLENDİRME VE TARTIŞMA

Tablolarda anket sorularına verilen cevaplar ve anket soruları ile alan (temel bilimler, sosyal bilimler, mühendislik/mimarlık, diş hekimliği/ tıp/ sağlık bilimleri) görev (akademik personel, idari personel, doktora/yüksek lisans öğrencisi önlisans/lisans öğrencisi), yaş (18-27, 28-44, 45 ve üstü) ve cinsiyet (kadın, erkek) değişkenleri arasındaki anlamlılık olup olmadığı tablolarda verilmiştir.

Tablo 5. Anket Sorularına Verilen Cevaplar

Anket Soruları	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		P anlamlılık değerleri göre ilişki bulunan değişkenler
	n	%	n	%	n	%	
Genellikle basılı kaynakları okumayı tercih ederim.	91	23,8	90	23,6	201	52,6	alan(,000), görev(,000), yaş(,000)
Basılı ve elektronik kaynak tercihim yayının türüne göre değişiklik gösterir	53	13,9	74	19,4	255	66,8	görev(,031) , yaş(,021)
Araştırma yaparken elektronik kaynak kullanımı kolay olduğu (kopyala, yapıştır, aradığını kelimeyi veya metni bulma, paylaşma vb. gibi seçenekler) için elektronik kaynakları tercih ederim	45	11,8	63	16,5	274	71,7	Bir anlamlılık bulunmamıştır
Basılı kaynaklara göre elektronik kaynaklar kolay ulaşılabilir, taşınabilir, saklanabilir olduğu için elektronik kaynakları tercih ederim.	44	11,5	94	24,6	244	63,9	alan(,000), görev(,000), yaş(,000)

Elektronik kaynak için yeterli donanım ve ekipmanımın olmaması beni basılı kaynaklara yönlendiriyor	213	55,8	91	23,8	78	20,4	görev(,000), yaş(,000)
Elektronik kaynakların sunulduğu platformların karmaşıklığı ve bu platformlara bağlanmada yaşadığım zorluklar beni basılı kaynaklara yönlendiriyor.	192	50,3	93	24,3	97	25,4	görev(,000), yaş(,000)
Daha önceki araştırma yapma, okuma, yazma vb. alışkanlıklarım beni basılı kaynaklara yönlendiriyor	136	35,6	97	25,4	149	39,0	alan(,001), görev(,000), yaş(,000), cinsiyet (,000)
Basılı kaynakları kullanmaya daha yatkınım.	145	38,0	72	18,8	165	43,2	alan(,007) görev(,001), yaş(,013), cinsiyet (,014)
Elektronik kaynağı kullanırken metne yeterince odaklanamam.	160	41,9	78	20,4	144	37,7	görev(,000), yaş(,000)
İstediğim bilgiye eriştiğim zaman kaynağın basılı veya elektronik olması fark etmez.	39	10,2	76	19,9	267	69,9	görev(,000), yaş(,000)
Aynı kaynağın hem basılı hem de elektroniği varsa basılı kaynağı tercih ederim.	108	28,3	80	20,9	194	50,8	görev(,003)
Basılı kaynak üzerinde karalama, altını çizme, not alma gibi şeyler yapabildiğim için ilk önceliğim basılı kaynaklardır.	105	27,5	70	23,3	148	38,7	görev(,000), yaş(,002)
Akademik yayınlarda basılı kaynakları tercih ederim	145	38,0	89	23,3	148	38,7	alan(,019), görev(,000), yaş(,002)
Edebi yayınlarda basılı kaynakları tercih ederim	43	13,3	67	17,5	272	71,2	görev(,004), yaş(0,32)

Tabloda öne çıkan bulgulara bakacak olursak; “genellikle basılı okumayı tercih ederim” sorusuna alan, yaş ve görev değişkenleri ile anlamlı bir ilişki bulunmuş ve değişkenlerden sadece akademik personel katılmıyorum cevabı vermiştir ve büyük oranda katılıyorum cevabı verilmiştir.

Elektronik kaynakların birtakım özellikleri (kopyala/yapıştır, metin arama, kolay taşınabilmesi vb.) elektronik kaynak tercihinde önemli bir faktör olduğu görülmektedir.

45 ve üstü yaş, doktora ve yüksek lisans, önlisans ve lisans öğrenci grubu için “elektronik kaynakların sunulduğu platformların karmaşıklığı ve bu platformlara bağlanmada yaşadığım zorluklar beni basılı kaynaklara yönlendiriyor” sorusuna verilen cevaplar birbirine yakın çıkmıştır.

“Daha önceki araştırma yapma, okuma, yazma vb. alışkanlıklarım beni basılı kaynaklara yönlendiriyor” sorusuna verilen cevapların birbirine yakın olduğu ve değişkenler arasındaki gruplarda cevapların farklılaştığı ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. 18-27 yaş gurubu, doktora ve yüksek lisans öğrencisi, önlisans ve lisans öğrencisi, sosyal bilimler ve diş hekimliği, tıp ve sağlık bilimleri gruplarındaki değişkenler için soruya katılıyorum cevabının ağır bastığı görülmektedir. Ayrıca bu sorunun cinsiyet değişkenine göre de farklılaştığı saptanmıştır.

Basılı kaynakları kullanmaya daha yatkınım sorusuna katılımcıların %43,2’si katılıyorum, %18,8’i karasızım ve %38,0’ı ise katılmıyorum cevabı vermiştir. Burada da verilen cevapların birbirine yakın olduğu ve değişkenler arasındaki gruplarda cevapların farklılaştığı görülmektedir. 18-27 ve 45 ve üstü yaş gurubu, doktora ve yüksek Lisans öğrencisi, önlisans ve lisans öğrencisi, sosyal bilimler ve diş hekimliği, tıp ve sağlık bilimleri gruplarındaki değişkenler için soruya katılıyorum cevabının ağır bastığı görülmektedir. Bu sorunun da cinsiyet değişkenine göre de farklılaştığı saptanmıştır. Yedinci soru olan ‘Daha önceki araştırma yapma, okuma, yazma vb. alışkanlıklarım beni basılı kaynaklara yönlendiriyor’ sorusu ile ‘Basılı kaynakları kullanmaya daha yatkınım’ sorusuna katılıyorum cevabı veren gruplar arasında benzerlik olduğu görülmektedir. Katılımcıların elektronik ve basılı kaynak tercihlerinde alışkanlıkları ve yatkınlıkları önemli bir faktör olduğu belirtilebilir.

“Elektronik kaynağı kullanırken metne yeterince odaklanamam” sorusuna 18-27 yaş, önlisans ve lisans öğrencisi gurubu büyük oranda katılıyorum cevabı vermiştir.

“Akademik yayınlarda basılı kaynakları tercih ederim” soruyla yaş, görev ve alan değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş ve soruya 18-27 yaş ve önlisans ve lisans öğrencisi grubu için katılıyorum cevabı ağır basmıştır.

“Basılı ve elektronik kaynak tercihim yayının türüne göre değişiklik gösterir” sorusuna büyük oranda katılıyorum cevabı verilmiştir. Katılımcıların yayın türlerinin basılı ve elektronik okuma tercihleri ile ilgili verdikleri cevaplara göre sayı ve yüzde oranlarına ve yayın türleri ile değişkenler arasındaki anlamlılık olup olmadığını ortaya koymak için sorulan soruya verilen yanıtlarda Tablo 6’de verilmiştir.

Tablo 6. Yayın Türlerine Göre Verilen Cevaplar

Yayın Türleri	Elektronik		Basılı		P değeri ilişkili değişkenler	anlamlılık göre bulunan
	n	%	n	%		

Bilimsel Kitaplar	188	49,5	192	50,5	alan(,000), görev(,015)
Edebi Kitaplar	29	7,6	351	92,4	yaş(,011)
Bilimsel Dergiler	242	69,9	137	36,1	Görev(,029)
Edebi Dergiler	94	24,7	287	75,3	bir anlamlılık bulunmamıştır.
Gazete	202	53,0	179	47,0	görev(,000), yaş(,000)
Ders Kaynakları	143	37,5	238	62,5	alan(,000), görev(,000), yaş(,002)
Referans Kaynakları	239	64,8	130	35,2	bir anlamlılık bulunmamıştır
Yazma ve Nadir Eserler	81	21,8	291	78,2	görev(,032)
Tezler	299	78,7	81	21,3	alan(,000), görev(,000), yaş(,000),

“Bilimsel Kitaplar” yayın türü için basılı tercihi 18-27 yaş, önlisans ve lisans öğrencisi, dış Hekimliği, tıp ve sağlık bilimleri gruplarında basılı tercihi öne çıkmıştır. “Gazete” yayın türü için verilen cevapların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ankete verilen yanıtlar katılımcıların basılı ve elektronik kaynaklarla ilgili tutumlarını gösterdi. Katılımcıların tercih ettikleri format ile yayın kullanım amaçları arasında doğrudan bir ilişki olduğu, katılımcıların elektronik kaynaklara aşinalık ve elektronik kaynakların kullanımı ile ilgili bazı problemlerin olduğu belirtilebilir. Genelde anket soruları ile görev, yaş ve de alan değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla katılımcıların elektronik ve basılı kaynak tercihleri görev, yaş ve alan değişkenlerine göre değişip farklılaştığı söylenebilir.

Yazma ve Nadir Eserler için basılı format tercihi verilmiş olduğu görülmektedir. Bunun nedeni yazma ve nadir eserlerin bilgi amaçlı yararlanılmasının yanı sıra maddi ve manevi kıymetinden dolayı kaynağı görme isteği olabilir.

Anket sorularına verilen cevaplar ile genellikle yaş (18-27, 28-44, 45 ve üstü) ve görev (akademik personel, idari personel, doktora ve yüksek lisans öğrencisi, önlisans ve lisans öğrencisi) değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anket için faktör analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda anket soruları 2 faktör altında toplanmıştır. Anket soruları birinci faktör altında “Elektronik Kaynak Tercihini Etkileyen Faktörler” ve ikinci faktör altında “Basılı Kaynak Tercihini Etkileyen Faktörler” toplanmıştır.

Elektronik Kaynak Tercihini Etkileyen Faktörler altında;

•Basılı ve elektronik kaynak tercihimin yayının türüne göre değişiklik gösterir.

•Araştırma yaparken elektronik kaynak kullanımı kolay olduğu (kopyala, yapıştır, aradığımı kelimeyi veya metni bulma, paylaşma vb. gibi seçenekler) için elektronik kaynakları tercih ederim.

•Basılı kaynaklara göre elektronik kaynaklar kolay ulaşılabilir, taşınabilir, saklanabilir olduğu için elektronik kaynakları tercih ederim.

•İstediğim bilgiye eriştiğim zaman kaynağın basılı veya elektronik olması fark etmez.

Basılı Kaynak Tercihini Etkileyen Faktörler altında ise;

•Genellikle basılı kaynakları okumayı tercih ederim.

•Basılı kaynakları kullanmaya daha yatkınım.

•Elektronik kaynağı kullanırken metne yeterince odaklanamam.

•Daha önceki araştırma yapma, okuma, yazma vb. alışkanlıklarım beni basılı kaynaklara yönlendiriyor.

•Aynı kaynağın hem basılı hem de elektronik varsa basılı kaynağı tercih ederim.

•Basılı kaynak üzerinde karalama, altını çizme, not alma gibi şeyler yapabildiğim için ilk önceliğim basılı kaynaklardır.

•Edebi yayınlarda basılı kaynakları tercih ederim.

•Akademik yayınlarda basılı kaynakları tercih ederim.

•Elektronik kaynakların sunulduğu platformların karmaşıklığı ve bu platformlara bağlanmada yaşadığım zorluklar beni basılı kaynaklara yönlendiriyor.

•Elektronik kaynak için yeterli donanım ve ekipmanımın olmaması beni basılı kaynaklara yönlendiriyor.

“1960’larda kütüphanelerde bilgisayarların kullanılmaya başlanması, 1970’li yıllarda çevrimiçi taramaların başlaması ve 1980’li yıllarda CD-ROM uygulamaları ile hizmetin veriliş şekli büyük ölçüde değişmiş ve kapsamı genişlemiştir. 1970’lerin ortalarında başlayan uzaktan erişim, danışma kütüphanecisini bilgiye erişimde aracı olarak ön plana çıkarırken, 1980’lerin ortalarında veri tabanlarının CD’ler üzerine taşınması ile kullanıcılar kendi taramalarını kendileri yapmaya ve bu konuda beceri kazanmaya başlamışlardır. Veri tabanlarının sayısının hızla artışı ve bu alandaki üretici firma sayısının fazla oluşu veri tabanlarının seçimi ve değerlendirilmesinde bilgi ve beceri sahibi olmayı zorunlu kılmaktadır (Yenikurtuluş, 2007, s. 6)”.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin bilgi merkezlerinde yaygınlıkla kullanılmaya başlanması bilgi merkezlerinde önemli değişimlere neden olmuştur. Bu değişim ve gelişmeler şöyle sıralanabilir (Atılgan, 2006, s. 7-8);

•Bilgi merkezlerinin dermesinde değişiklikler olmuş, basılı bilgi kaynakları ile elektronik bilgi kaynakları da dermenin önemli bir bölümünü oluşturmaya başlamıştır. Bu da fiziksel yapıda, derme yönetiminde ve hizmet politikasında önemli değişimlere neden olmuştur

•Elektronik bilgi kaynakları yeni yasal düzenlemeleri zorunlu hale getirmiştir.

•OPAC, elektronik yayıncılık, çevirim içi tarama gibi olanaklar, bilginin talep edilmesi ve hizmete sunulması ile yeni kullanıcı profiline oluşturulup hizmet politikasının geliştirilmesine etken olmuştur.

•Kullanıcı hizmetlerinde çeşitlilik ve iş akışında hız sağlanmıştır. Basılı belge dolaşımı yerine, iletişim teknolojilerinden yararlanarak bilgi dolaşımına önem verilmiş, bilgi kullanıcının masasına ulaştırılmıştır.

•Kütüphane işlemleri geleneksel kütüphane kaynaklarının düzenlenmesi, bilginin düzenlenmesi şekline dönüşmüş otomatik dizinleme, kavramsal dizin (thesaurus) gibi kavramlar önem kazanmıştır.

•İşbirliği konusunda önemli gelişmeler olmuş, iletişim teknolojilerinin kullanılması ile kütüphaneler arası ödünç verme, derme geliştirme, ortak kataloglama konusunda önemli adımlar atılmış, kaynak israfı ve insan gücü kaybı en aza indirilmiştir.

Elektronik kaynakların ortaya çıkışı, son on yılda dünyadaki tüm kütüphanelerin ve bilgi merkezlerinin durumunu büyük ölçüde yeniledi. Kullanıcı topluluğunun çevrimiçi olarak daha fazla bilgi edinme konusunda hızlı bir dürtüsü var. BİT cihazlarının gelişimi, elektronik veri tabanlarının hızlı yükselişi ve modern e-kitap teknolojileri, tüm bilişim senaryosunu tamamen değiştirmiştir. Kullanıcıların bilgiye yönelik tutumları yavaş yavaş basılı belgelerden elektronik kaynaklara kaymaktadır ve bu nedenle çevrimiçi dergiler ve veri tabanları, elektronik tezler gibi e-kaynakların mevcudiyeti ve organizasyonu ile ilgili ayrıntıları bilmek onların ayrıcalığı olmuştur (Swain ve Panda, 2009, s.74-75).

Üniversite kütüphaneleri e-kitap teknolojisinin ortaya çıkması ile hizmetlerini de dönüştürmüştür. Kütüphaneler elektronik kaynakların artması ile bu kaynakların kullanılmasını teşvik etmek için çeşitli politikalar geliştirdi ve dijital kütüphanelerin kurulmasına ve geliştirilmesine neden oldu. Dijital kitaplar oluşturarak web tabanlı hizmetler vermeye başladı ve bilgi erişim sistemleri aracılığıyla koleksiyonlarını kullanıcılara sundu.

Elektronik yayın sayılarının artışıyla beraber Türkiye’de üniversite kütüphaneleri de dermelerinde elektronik kaynak sayılarını arttırmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) 2014-2020 arasındaki verilerine göre üniversite kütüphanelerinde elektronik kitapların sayısı basılı kitapları geçmiştir. TÜİK’in 2014-2020 yılları arasında yayınladığı ‘Üniversite kütüphanesi ve materyal sayısı’ istatistiğinde üniversite kütüphanelerinde toplam materyal sayısı 119.590.846 olarak açıklanmış bunların 18.533.121 basılı kitap, 97.340.035 elektronik kitap olarak açıklanmıştır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2022).

Tablo 7. Üniversite Kütüphanelerinin Elektronik ve Basılı Kitap Sayıları

Yıllar	Basılı Kitap Sayısı	Elektronik Kitap Sayısı
	Toplam	Toplam
2014	14.365.326	80.379.955
2015	15.256.746	86.414.856
2016	15.236.013	87.110.338
2017	16.385.532	83.198.538
2018	17.600.015	92.033.986
2019	17.945.383	98.292.758
2020	18.553.121	97.340.035

Kaynak: (TÜİK, 2022).

Türkiye’de ISBN alınan elektronik kitap sayısı 2008 yılında ‘399’ iken 2019 yılında 6. 487 kitaba ISBN alınmıştır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2019).

Türkiye’de üniversite kütüphaneleri elektronik kitap sayılarını arttırmaları ile dermelerinde basılı kaynakları da eklemişlerdir. Üniversite kütüphaneleri, basılı kaynak alımlarının yanı sıra diğer üniversiteler, bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar tarafından üretilen basılı kaynakları da dermelerine dâhil etmektedir (Üniversiteler Yayın Yönetmeliği, 1984). Ayrıca enstitüler tarafından üretilen tezlerde basılı olarak kütüphane dermelerine eklenmektedir.

Basılı kaynakların uzun süren görkemli bir geçmişi var. Yıllarca bilginin dolaşımını sağlayan basılı kaynaklar kütüphane dermelerinde yer alarak kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Elektronik kaynakların gelişimi ve yaygınlaşmasına rağmen basılı kaynaklar günümüzde üretilmekte ve halen önemini ve değerini korumakla beraber bazı kullanım alanlarında vazgeçilmez olduğu gözükmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Karabük Üniversitesi’nde uygulanan anket sonucunda değişkenler arasında basılı ve elektronik kaynak tercihlerinin farklılaştığı görülmüştür. Katılımcıların basılı veya elektronik kaynak kullanımına olan yatkınlıkları, yaşı, görevi ve alanı; kaynağın kullanılma amacı, ulaşılabilir olması, türü, kullanım kolaylığı gibi etkenlerden etkilenmektedir.

Elektronik ve basılı kaynak tercihlerini etkileyen nedenler değişkenler arasında farklılaşmasıyla beraber katılımcıların elektronik ve basılı kaynak tercihlerinde yayın türlerine göre farklılıklar görülebilir. Katılımcılar ağırlıklı olarak edebi kitaplar, edebi dergiler, ders kaynakları, yazma ve nadir eserler yayın türlerinde basılı; bilimsel dergiler, referans kaynakları ve tezler yayın türlerinde elektronik kaynak tercihi yapmıştır. Yayın türleri için yapılan bu tercihlerde genellikle yayının kullanım amacı, amaca göre kaynağın kullanım kolaylığı, kaynaktan yararlanma şekli ana etkenler olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca elektronik ve basılı kaynak tercihlerinde alışkanlıklar ve yatkınlıklar önemli bir faktör olduğu belirtilebilir.

Basılı kaynakların tercih nedenlerini etkileyen önemli etkenlerden birisi de basılı materyalin okuduğu metni anlama düzeyinin artırması olarak gösterilebilir. Yani kullanıcı basılı formatta okuduğu metni elektronik formatta okuduğu metne göre daha iyi algılamakta ve anlamaktadır.

Kullanıcılar akademik yayınları yüzeysel okumada elektronik formatı tercih ettiğini belirtebiliriz. Genelde kullanıcılar akademik yayınları okurken baştan sonra değil de bir kelimeyi aramak veya belli bir cümleyi ya da paragrafı okumak için akademik yayına göz gezdirir.

Kullanıcılar bir kaynağa kesin olarak erişmek istediklerinde ise o kaynağın kütüphanede elektronik veya basılı bulunması yeterli görmektedirler. Yine de kütüphaneler kitap seçerken kullanıcıların tercihlerini göz önünde bulundurmalıdır.

Elektronik kaynakların kullanıcı tarafından daha fazla tercih edilmesi için elektronik kaynak teknolojisinin geliştirilmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Kullanıcı elektronik kaynaktan yararlanırken kendini daha rahat hissetmesi (elektronik kaynak üzerinde okuma yaparken, not alırken, aynı anda bir çok elektronik kaynağa erişim sağlarken vb.) elektronik format tercihini artıracaktır.

Yapılan çalışma sonucunda üniversite kütüphaneleri için üniversite kütüphanesi kullanıcılarının basılı ve elektronik kaynak tercihleri ile ilgili sağlanacak kaynakların belirlenmesi için şu öneriler verilebilir;

•Üniversite kütüphaneleri basılı ve elektronik kaynak alımları için derme geliştirme süreçlerini yayının türüne göre ve kullanıcıların demografik özelliklerine karar vermelidir.

•Yapılan ankette bilimsel dergiler, referans kaynakları ve tezler gibi yayın türleri için elektronik formatın tercih edildiği görülmüştür. Bu yayın türlerinin basılı formatında olanlarını dermelerinde (yayının elektronik formatı varsa) kademeli olarak azaltabilir ve kullanıcılarında gelen geri bildirimlere göre tamamen bu yayın türleri için elektronik formata dönebilir.

•Elektronik kaynakların kullanımı ve erişimi ile ilgili kullanıcılarına yeterli düzeyde eğitimler verilerek elektronik kaynakların kullanma ve erişimi ile ilgili konularda kullanıcılar tarafından elektronik kaynakların benimsenmesi sağlanabilir.

•18-27 yaş ve Önlisans ve Lisans Öğrencisi grubu için elektronik ve basılı kaynak tercihlerinde genel olarak basılı formatı tercih ettikleri görülmüştür. Bunun nedenleri, elektronik kaynak teknolojisi hakkında kullanıcı eğitimi eksikliği ve hizmetin kullanılabilirliği konusunda tanıtım eksikliği olabilir. Bununla ilgili olarak üniversite kütüphanesi kullanıcı kitlesinin büyük bir bölümünü oluşturan 18-27 yaş ve Önlisans ve Lisans Öğrencisi grubu için elektronik kaynakların kullanımındaki artılar ve ulaşılabilirliği ile ilgili olarak destek verilerek elektronik kaynaklarla ilgili farkındalık kazandırılabilir.

•Elektronik kaynaklar için yeterli ekipman ve donanımı olmayan kullanıcıları için kütüphane alanlarında yeterli imkanlar sağlanabilir.

•Edebi kitaplar ve edebi dergiler gibi basılı formatta tercih edilen yayın türleri için bu kaynakların basılı olarak temin edilmesine devam edilebilir veya edebi yayınların ağırlıklı olarak dermelerinde bulunduran Halk Kütüphaneleri ile bu kaynakların dolaşımı konusunda işbirliği sağlanabilir.

•Bilimsel kitaplar ve gazete gibi elektronik ve basılı kaynak tercihi oranları birbirine yakın olan yayın türleri için yayının içeriğine ve kullanıcı kitlesinin özellikleri dikkate alınarak karar verilmelidir.

•Üniversite kütüphaneleri tarafından kullanıcıların basılı ve elektronik kaynak tercihleri ve yatkınlıklarını saptayabilmek için daha fazla çalışma yapılarak bu konuda standartlaşma sağlanabilir.

Etik Beyan

“Üniversite Kütüphanesi Kullanıcılarının Elektronik ve Basılı Kaynak Tercihlerine İlişkin Bir Araştırma” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu çalışma ve anket için Ankara Üniversitesi Etik Kurulundan 85434274-050.04.04/27268 sayılı ve 04.05.2020 tarihli etik kurul onayı alınmıştır. Makale, Etik Kurulları Yayın Etiği Komitesinin (Committee on Publication Ethics – COPE) yazar, hakem ve editörler için belirtilen kurallardan yararlanılarak oluşturulmuş olan Anasay dergisi etik kuralları çerçevesinde yazılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declares that they have no competing interest.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA

- Aharony, N. ve Bar-Ilan, J. (2018). Students' academic reading preferences: An exploratory study. *Journal of Librarianship and Information Science*, 50(1), 3–13. <https://doi.org/10.1177/0961000616656044>
- Anuradha, K. T. ve Usha, H. S. (2006). Use of e-books in an academic and research environment A case study from the Indian Institute of Science. *Program: electronic library and information systems*, 40 (1), 48-62. <https://doi.org/10.1108/00330330610646807>
- Atılğan, D. (2006). İletişim teknolojileri çağında değişen bilgi hizmetleri. 1. Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu: İletişim, (s. 237-246). İstanbul, Türkiye.
- Atılğan D. ve Yusuf, Y. (2009). Elektronik kaynakların seçimi ve değerlendirilmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23 (4), 769-802.
- Bhardwaj, M. ve Sharma, S. (2015). Electronic resources for university library and its advantages. *International Journal of Research in Library Science*, 1(2), 1-11.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (24. Baskı). Pegem Akademi.
- Can, A. (2018). SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi (4. Baskı). Pegem Akademi
- Cumaoğlu, G., Saçıcı, E. ve Torun, K. (2013). E-Book versus printed materials: preferences of university students. *Contemporary Educational Technology*, 4 (2), 121-135.
- Çelik, A. (1986). Elektronik yayıncılık üzerine. *Türk Kütüphaneciliği*, 35(4), 4-10.
- Çelik, T. (2015). Öğrencilerin E-Kitap Okuma Tutumlarının İncelenmesi. *Turkish Studies*, 10 (3), 271-284. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7803>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2016). Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: spss ve lisrel uygulamaları (4. Baskı). Pegem Akademi.
- Dilevko, J. ve Gottlieb, L. (2002). Print sources in an electronic age: a vital part of the research process for undergraduate students. *The Journal of Academic Librarianship*, 28 (6), 381-392. [https://doi.org/10.1016/S0099-1333\(02\)00341-5](https://doi.org/10.1016/S0099-1333(02)00341-5)
- Dobler, E. (2015). e-Textbooks: A personalized learning experience or a digital distraction? *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 58 (6), 444-527. <https://doi.org/10.1002/jaal.391>
- Gregory, C. L. (2008). "But i want a real book": an investigation of undergraduates' usage and attitudes toward electronic books. *Reference & User Services Quarterly*, 47 (3), s. 266-273.
- Hernon P., Hopper R., Leach M. R., Saunders L. L. ve Zhang J. (2007). E-book use by students: undergraduates in economics, literature, and nursing. *The Journal of Academic Librarianship*, 33 (1), 3-13. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2006.08.005>
- Kakırman, A. (2001). Teknolojik gelişmelerin kütüphanelere etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 15(2), 172-177. <http://tk.org.tr/index.php/TK/article/view/673/670>
- Keş, Y. (2009). Elektronik yayıncılık ve web tasarım (1. Baskı). Hiperkitap.
- Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenilirlik katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47-48. <https://doi.org/10.5455/jmood.20160307122823>
- Kul, S. (2014). İstatistik sonuçlarının yorumu: p değeri ve güven aralığı nedir? *Türk Toraks Derneği*, 8 (1), 11-13. <https://doi.org/10.5152/pb.2014.003>

Küçükcan, B. (2006). Düünden bugüne matbaanın serüveni. Milli Kütüphanemizin İlk Yöneticisi Leman Şenalp'e Armağan, (s. 158-172). İstanbul, Türkiye.

Lancaster, F.W. (1995). The evolution of electronic publishing. *Library Trends*, 45 (4), 518-527.

Landay, A., Repanovici, A. ve Gastinger, A. (2015). The more they tried it the less they liked it: Norwegian and Romanian student's response to electronic course material. *ECIL 2015: Information Literacy: Moving Toward Sustainability*, (s. 446-554). Tallinn, Estonia.

Liu, Z. (2006). Print vs. electronic resources: A study of user perceptions, preferences, and use. *Information Processing and Management*, 42 (2), 583-592. <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2004.12.002>

Loh, C. E. ve Sun, B. (2018). "I'd still prefer to read the hard copy": Adolescents' print and digital reading habits. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 62 (6), s. 663-672. <https://doi.org/10.1002/jaal.904>

Malinconico, S. M. ve Warth, J. C. (1996). Electronic libraries: how soon? Program: electronic library and information systems, 30 (2), s. 133-142. <https://doi.org/10.1108/eb047223>

Mangen, A., Bente, R. W. ve Brønnick, K. (2013). Reading linear texts on paper versus computer screen: Effects on reading comprehension. *International Journal of Educational Research*, 58, 61-68. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2012.12.002>

Millar, M. ve Scier, T. (2015). Digital or printed textbooks: which do students prefer and why? *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 15 (2), 166-185. <https://doi.org/10.1080/15313220.2015.1026474>

Mizrachi, D. (2015). Undergraduates' academic reading format preferences and behaviors. *The Journal of Academic Librarianship*, 41 (3), 301-311. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2015.03.009>

Odabaş, H., Odabaş, Z. Y. ve Sevmez, H. (2018). Üniversite öğrencilerinde dijital/e-kitap okuma kültürü: Selçuk Üniversitesi örneği. *DTCF Dergisi*, 58 (1), 139-171. <http://dx.doi.org/10.33171/dtcjournal.2018.58.1.8>

Öngöz, S. (2013). Türk öğretim üyelerinin elektronik kitap kullanım durum ve tercihleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 3 (1), 33-54.

Pesut D. ve Zivkovic, D. (2016). Students' academic reading format preferences in Croatia. *New Library World*, 117 (5/6), 392-406. <https://doi.org/10.1108/NLW-02-2016-0008>

Rao, S. S. (2004). Electronic book technologies: an overview of the presentsituation. *Library Review*, 53 (7), 363-371. <https://doi.org/10.1108/00242530410552304>

Rod-Welch L. J., Weeg B. E., Caswell J. V. ve Kessler T. L. (2013). Relative preferences for paper and for electronic books: implications for reference services, library instruction, and collection management. *Internet Reference Services Quarterly*, 18 (3-4), 281-303. <https://doi.org/10.1080/10875301.2013.840713>

Rowlands, I., Nicholas, D., Jamali, H. R. ve Huntington, P. (2007). What do faculty and student really think about e-books? *Aslib Proceedings*, 59 (6), 489-511. <https://doi.org/10.1108/00012530710839588>

Saxena, A. (2009). Electronic Publishing: Impact of ICT on Academic Libraries. *ICAL 2009*, (s. 670-672). Delhi, Hindistan.

Serper, Ö. (2014). Uygulamalı istatistik. İstanbul : Ezgi kitabevi.

Swain, D.K., Panda, K.C. (2009). Use of electronic resources in business school libraries of an Indian state: A study of librarians' opinion. *The Electronic Library*, 27(1), s. 74-85. <https://doi.org/10.1108/02640470910934605>

Üniversiteler Yayın Yönetmeliği. (1984). Resmi Gazete. Yayın Tarihi: 22.10.1984. Sayısı: 18553.

Tsakonas, G. ve Papatheodorou, C. (2006). Analysing and evaluating usefulness and usability in electronic services. *Journal of Information Science*, 32 (5), 400-419. <https://doi.org/10.1177/0165551506065934>

Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). Uluslararası Standart Kitap Numarası (ISBN) İstatistikleri. 10 Haziran 2022 [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Standart-Kitap-Numarası-\(ISBN\)-İstatistikleri-2019-33623](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Standart-Kitap-Numarası-(ISBN)-İstatistikleri-2019-33623) adresinden

Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). Kütüphane İstatistikleri. 18 Ocak 2022 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kütüphane-İstatistikleri-2020-37201> adresinden

Uplaonkar, S. S. (2021). User Preference on use of print and electronic resources among faculties and PG students: A study of University of Agricultural Sciences, Dharwad. *Library Philosophy and Practice*, 5633. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac>

Walton, E. W. (2007). Faculty and student perceptions of using e-books in a small academic institution. *ACRL Thirteenth National Conference*, (s. 92-99). Baltimore, USD.

Wu, M. ve Chen, S. (2011). Graduate students' usage of and attitudes towards e-books: experiences from Taiwan. *Program: electronic library and information systems*, 45 (3), s. 294-307. <https://doi.org/10.1108/00330331111151601>

Yamson, G. C., Appiah, A., Tsegalı, M. (2018). Electronic vs. Print Resources: A Survey of Perception, Usage and Preferences Among Central University Undergraduate Students. *European Scientific Journal*, 14 (7), s. 291-304. <https://doi.org/10.19044/esj.2018.v14n7p291>

Yenikurtuluş, H. (2007). Üniversite kütüphanelerinde elektronik bilgi kaynaklarına dayalı yararlanılma hizmeti: İstanbul Bilgi Üniversitesi kütüphanesi uygulama örneği. [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi, Ankara.

Yıldız, N. (2014). Eskiçağda yazı malzemeleri ve kitabın oluşumu (2. Baskı). Türk Tarih Kurumu.

Yuan W., Van Ballegooie, M. ve Robertson, J. L. (2017). Ebooks versus print books: format preferences in an academic library. *Collection Management*, 43 (1), s. 28-48. <https://doi.org/10.1080/01462679.2017.1365264>

Zabukovec, V. ve Vilar, P. (2016). Paper or Electronic: Preferences of Slovenian Students. *European Conference on Information Literacy. ECIL 2015: Information Literacy: Moving Toward Sustainability*, (s. 427-435). Tallinn, Estonia.